

PLANTE— FARVER

SOFIE MEEDOM

— En guide til farvning af garn
med naturens egne farver.

ARBEJDS- GANG

Plantefarvning i korte træk:

FORBEREDELSE

Indsamling af planter.
Anskaffelse af redskaber.
Køb af garn.

FØRSTE DAG

- 1) Garnet bundtes i fed.
- 2) Garnet bejdses (valgfrit).
- 3) Plantesuppen koges.

ANDEN DAG

- 4) Garnet lægges i blød.
- 5) Plantesuppen sies og bliver til et farvebad.
- 6) Garnet farves i farvebadet.
- 7) Garnet efterbehandles (valgfrit).
- 8) Garnet skylles, vaskes og tørres.

PLANTER

Naturen er fyldt med farvemateriale i haver, skove, vejkanter og langs kyster. De enkelte farveplanter er knyttet til bestemte voksesteder, der opfylder de krav, planten stiller til fx fugt, jordbund og klima. Når du skal finde farveplanterne, må du derfor vide noget om, hvornår og hvor du skal lede.

På tavlerne med plantefarver side 66-129 har jeg samlet lidt basisviden om de planter, jeg har valgt at farve med. Hvis du har brug for yderligere hjælp, skal du have fat i en flora, en bog, der beskriver alle planterne i den danske natur.

Sæson

Du kan indsamle planter hele året, så længe planterne er grønne. De stærkeste farver får du dog som regel ved at indsamle, når planterne er nyudsprungne og fyldt med »voksekraft«.

Du kan farve året rundt med tørrede planter. Enten med dem, du selv har tørret (se side 17), eller med planter, du har købt. På tavlerne med plantefarver side 66-129 kan du se eksempler på farveresultater med både tørrede og friske planter.

Indsamling

Du skal som udgangspunkt bruge 400 g plantemateriale til at farve 100 g garn. Så der skal samles en del. Sørg for at fordele din indsamling over et større område, så der stadig er planter tilbage, der kan kaste frø det næste år. Det er en god ide at medbringe en gressaks, så du kan undgå at hive flerårige planter op med rode eller på anden måde gøre skade på naturen. Pluk ikke mere, end du skal bruge.

KALENDER

FORÅR

Du kan opnå grøngule farveresultater, med helt spæde, nyudsprungne planter. Senere på sæsonen vil de samme planter give mere varme gule farver.

SOMMER

I starten af sommeren er det højsæson for indsamling af farvemateriale og evt. tørring af nogle af planterne til senere brug.

AUGUST

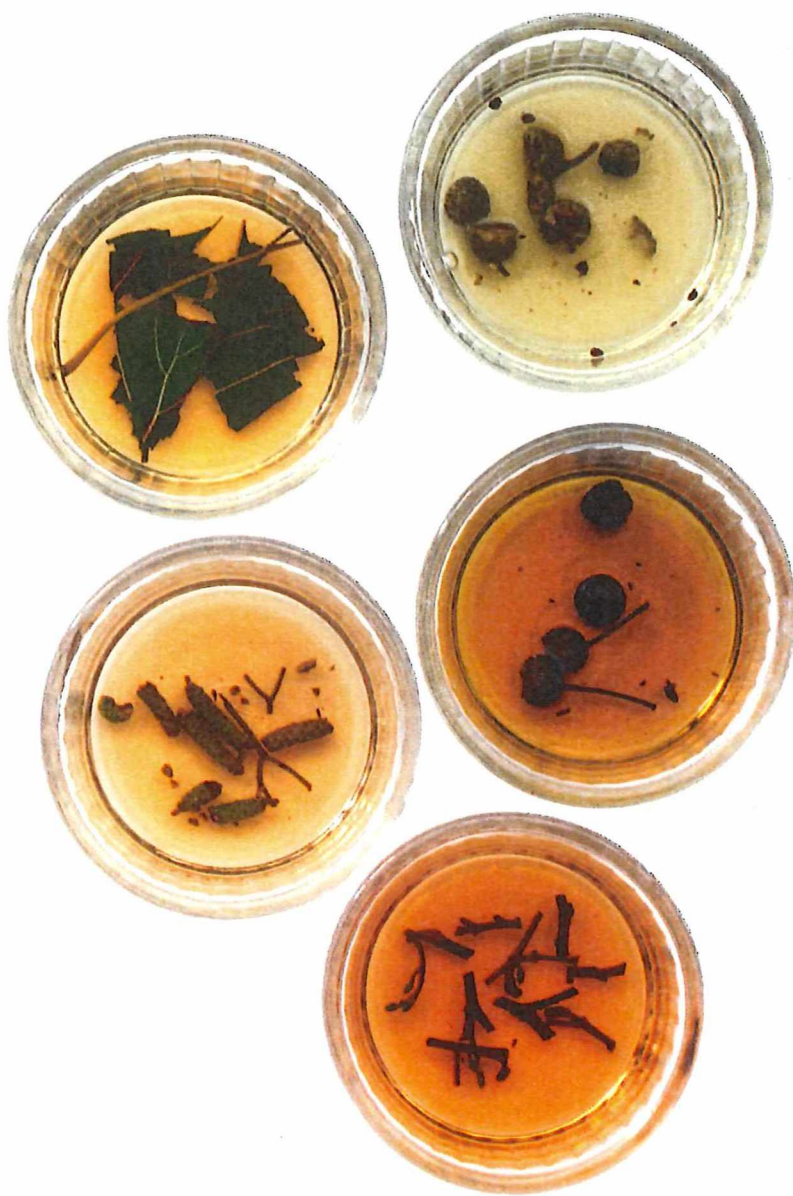
Du kan farve grønt med meget få planter. Blomsterne fra tagrør (se side 121) giver en klar grøn farve og blomstrer kun i en kort periode i august.

EFTERÅR

I efteråret kan du indsamle frø fra naturen.

HELE ÅRET

Du kan farve med de stedsegrønne planter hele året – fx gran, fyr, vedbend, liguster, lyng og gyvel.

Du kan afprøve en ny farveplante ved at overhælde den med kogende vand og lade det stå til næste dag. Vandet i glassene viser, at de forskellige plantedele fra rødøl giver forskellige farver.

Opbevaring

De friske indsamlede planter kan godt holde sig i en uges tid, hvis de opbevares køligt og tørt. Hvis du i stedet vælger at tørre planterne til senere, skal planterne hænges i skyggen et lunt og luftigt sted eller breddes ud på aviser. Når planterne er helt tørre, kan de evt. findeles og opbevares i poser. Planternes vægt halveres, når de tørres. Derfor skal du som udgangspunkt kun bruge 200 g tørret plantemateriale til at farve 100 g garn.

Dine resultater kan blive forskellige, alt efter om du farver med friske eller tørrede planter. Planternes kvalitet og din håndtering af dem er afgørende. Nogle planter giver de bedste farveresultater med friske planter, mens andre har fordel af at blive tørret først.

Indkøb

Du kan også købe det tørrede plantemateriale på nettet eller i helsekostbutikker. Der kan være forskel på kvaliteten, og farveresultatet bliver som regel også anderledes, end hvis du selv har tørret planterne.

Nogle farver kan du kun opnå med farvemateriale, der er importeret fra et varmere klima end det danske. Det gælder de røde farver med kochenille og krap og de blå farver med indigo og blåtræ.

ARBEJDS- PLADS

Plantefarvningen kan sagtens foregå i dit køkken. Nogle af plantesupperne lugter ret kraftigt, så det er vigtigt med en god emhætte eller mulighed for anden udluftning.

Alle bogens opskrifter tager udgangspunkt i farvning af 100 g uldgarn, med 5 l vand og i en 10 l gryde. Når du får mod på mere, og gryderne bliver større, kan det være en fordel at rykke plantefarvningen udendørs med en mobil elkogepåse eller måske ligefrem med en gruekedel.

Redskaber

Du skal holde de redskaber, du vælger at bruge til plantefarvning, adskilt fra resten af dit køkkenudstyr. Når du skal farve med de røde og blå farver, har du ud over de nævnte redskaber i listen til højre også brug for en teske, en kop og et glas.

Det kan være praktisk med en bog, hvor du kan notere, mens du er i gang med at plantefarve. Det er vigtigt, hvis du skal sammenligne dine resultater på et senere tidspunkt. Noterne kan fx indeholde:

- plantens navn og findested
- dato for indsamling og for farvningen
- om planten er frisk eller tørret
- om vandet er hårdt eller blødt
- mængder af plantemateriale, vand og garn
- om garnet er ubehandlet eller bejdset

REDSKABER

GRENSAKS

Hvis du skal findele mange planter, kan du også bruge en gammel rugbrødsmaskine.

VÆGT

Den skal helst kunne måle med et interval på 0,5 g.

MÅLEBÆGER

Fx en kande, der kan rumme 1 l vand.

VASKEPOSE

Til fx rødder, der skal blive i farvebadet sammen med garnet.

GRYDE

10 l gryde i emalje eller rustfrit stål. Skal kunne rumme mindst 5 l vand.

GRYDESKE

Den skal være så lang, at den kan nå ned og rundt i gryden.

TERMOMETER

Et kogetermometer der kan måle op til 110°.

GUMMIHANDSKER

Er vigtige, når du bejdser og farver med røde og blå farver.

BALJE

En spand, opvaskebalje eller lignende. Skal kunne rumme 5 l vand.

DØRSLAG

Du kan også bruge et tyndt stykke stof, når du skal si plantesuppen.

VAND

Vand er en vigtig faktor, når du farver med planter. Det vand, der kommer ud af din vandhane, indeholder varierende mængder af kalk og andre mineraler, afhængig af hvor i landet du bor. Vandet bliver vurderet på to faktorer: hårdhed (dH) og surhed (pH). Vandets hårdhed er et geografisk vilkår, mens pH-værdien godt kan påvirkes. Der er ingen direkte sammenhæng mellem vandets dH- og pH-værdi.

Vandets sammensætning forandres og påvirkes hele tiden, og det kan være svært at få det samme farveresultat med bare få dages mellemrum.

Hårdt og blødt vand (dH)

Vandets hårdhed bliver målt på en skala fra 0 til 30+ – hvor 0 er »meget blødt«, og vand over 30 er »sædeles hårdt«. Skalaen angiver vandets indhold af calcium (kalk) og magnesium.

Hos kommunen kan du få oplyst, hvilken boring dit drikkevand kommer fra, og hvor hårdt det er. Hårdheden på drikkevand skal ligge mellem 5 og 30 dH.

Hårdt vand indeholder de største mængder calcium og magnesium. Calcium og magnesium fungerer som bejds, på lige fod med den bejds, du tilsætter, og påvirker derfor dine farveresultater. Læs om bejdsning side 56–59.

Blødt vand er mere »rent« end hårdt vand. Alt det, du vælger at tilsætte i farveprocessen, har lav eller ingen konkurrence fra vandet. Regnvand og demineraliseret vand kategoriseres også som blødt vand. Demineraliseret vand kan købes på flaske.

Jeg har farvet med både blødt og hårdt vand. Det har fordele og ulemper, alt efter hvilke planter du farver med. Jeg bruger forkortelserne HV (hårdt vand) og BV (blødt vand), så du kan sammenligne de forskellige farveresultater.

VANDETS HÅRDHED

Meget blødt: 0–4
Blødt: 4–8
Middelhårdt: 8–12
Tømmelig hårdt: 12–18
Hårdt: 18–24
Meget hårdt: 24–30
Sædeles hårdt: 30+

Sur og basisk vand (pH)

Vandets surhed måles med værdier fra 0 til 14. Hvor en pH-værdi på 0 er »stærkt surt«, 7 er neutral og 14 er »stærkt basisk« (alkalisk). Vand er som udgangspunkt neutralt og har en pH-værdi på ca. 7.

Hos kommunen kan du få oplyst, hvilken pH-værdi vandet fra din vandhane har. Drikkevand skal have en pH-værdi mellem 7 og 8,5. Det bløde vand, jeg har farvet med, har haft en pH-værdi på ca. 7,3 og det hårde vand har haft en pH-værdi på ca. 7,7.

De planter, du farver med, kan påvirke vandets pH-værdi. Du kan selv måle pH-værdien med pH-indikatorpapir. Papiret kan være nødvendigt, hvis du vil eksperimentere med at påvirke vandets pH-værdi.

Du kan gøre dit vand mere surt ved at tilsætte fx citron, eddike, øl eller dansk vand. Vandet bliver mere basisk, hvis du tilsætter fx natron eller potaske. Hvis du har brug for at gøre vandet meget basisk som fx i indigofarvebadet (salmiakspiritus), er det vigtigt, at du skyllet garnet grundigt lige efter farvningen, så det ikke tager skade af den stærke base.

VANDET: pH-VÆRDI

Regnvand: 6
Demineraliseret vand
Postevand: 7–
Havvand: ca

pH-VÆRDI

Stærkt surt: 0
Surt: 3–6
Neutralt: 7
Basisk: 8–11
Stærkt basisk: 12

FARVNING MED FORSKELLIGT VAND

Prøverne viser lyng farvet på regnvand, blødt vand, hårdt vand og havvand. De første fire prøver er uden bejds, og de sidste fire er bejdsset med alun.

BEJDSNING

Hvis du gerne vil fæve stærke og klare gule og røde farver, er det nødvendigt først at bejdse garnet med alun, inden du går i gang med at plante farve. Bejdningen hjælper plantens farvestof med at binde sig til udfibrene og forstærker farverne. Alunbejdsset garn giver generelt et mere gult og varmt resultat, når du plante farver. Du kan også vælge at bejdse med jernvitriol, det gør farverne mørkere – garnet fordunkles.

Du bejdser garnet med alun, før du farver. Bejdning med jernvitriol foregår oftest efter farvningen. Den ene bejdse udelukker ikke den anden, men for store mængder kan skade garnets fibre. Bejdserne kan købes på nettet. Brug dem med omtanke og opbevar dem forsvarligt.

Historisk er der brugt en del kemi i forbindelse med bejdning. Jeg har forsøgt at holde forbruget på et minimum. Hvis du helt vil undgå at tilsætte kemi, så kan du sagtens opnå smukke farveresultater uden at bejdse garnet.

Uld kan godt tåle at blive kogt i bejdsevandet, hvis det bliver varmet langsomt op. Hvis garnet skal flyttes fra et bad til et andet – fx fra balje til gryde – er det vigtigt, at der ikke er stor temperaturforskel.

Du kan sagtens bejdse en stor portion, tørre garnet og gemme det til senere brug.

Alun

Alun (kaliumaluminiumsulfat) er et metalsalt, der består af små hvide krystaller. Jeg bruger 20 g alun til 100 g garn (se opskriften på modsatte side). Det giver de klareste farver, hvis du bejdser med alun i blødt vand.

ALUN

OPSKRIFT

100 g garn (tørt)

5 l vand

20 g alun

- 1) Læg garnet i blød i en balje med håndvarmt vand. Garnet skal ligge i vandet, indtil det er helt gennemblødt. Du kan hjælpe vandet ind i garnet ved at kramme det forsigtigt.
- 2) Fyld 5 l håndvarmt vand i gryden.
- 3) Afvej alun direkte i en kop. Tilsæt lidt varmt vand og rør rundt. Hæld den opløste alun i gryden og rør rundt.
- 4) Kram forsigtigt vandet ud af garnet og løft det over i bejdsevandet. Det er vigtigt, at garnet kan bevæge sig frit i gryden, så der ikke opstår skjolder.
- 5) Opvarm bejdsevandet til ca. 85° og hold temperaturen i mindst en time. Især i starten skal garnet være i bevægelse, så bejdsen fordeler sig jævnt.
- 6) Sluk for gryden og køl langsomt ned.
- 7) Løft garnet op, kram det fri for bejdsevand og skyl det. Nu er garnet klar til farvebadet, eller det kan tørres og gemmes til senere.

JERN- VITRIOL

OPSKRIFT

100 g garn (tørt)
5 g jernvitriol
5 l vand

- 1) Løsg garnet i en balje med 35-40° varmt vand. Garnet skal ligge i vandet, indtil det er helt gennemblødt. Du kan hjælpe vandet ind i garnet ved at kramme det forsigtigt.
- 2) Afvej jernvitriol direkte i en kop. Tilsæt lidt varmt vand og rør rundt.
- 3) Fyld 5 l vand i gryden og opvarm til 35-40°.
- 4) Hæld den opløste jernvitriol i gryden og rør grundigt rundt.
- 5) Kram forsigtigt vandet ud af garnet og løft det over i bejdsevandet. Det er vigtigt, at garnet kan bevæge sig frit i gryden, så der ikke opstår skjolder.
- 6) Sæt uret på 5 min. Garnet bliver hårdt og mørkt af at ligge i bejdsevandet i længere tid. Hold temperaturen omkring 40°. Garnet skal være i bevægelse hele tiden, så bejd-sen fordeler sig jævnt.
- 7) Fyld en balje med 35-40° varmt vand.
- 8) Sluk for gryden efter 5 min. og løft straks garnet over i baljen for at standse bejdse-processen. Skyl garnet i flere hold vand.
- 9) Hæng garnet til tørre. Læs om efter-behandling side 143.

Jernvitriol

Jernvitriol (jernsulfat) er et metalsalt, der består af ly-segrønne krystaller. Jeg bruger 5 g jernvitriol til 100 g garn (se opskrift på modsatte side). Garnet bliver ikke mørkere, jo længere tid det tilbringer i bejdsebadet. Du risikerer derimod at skade garnets fibre.

Naturlige bejdser

Nogle planter har et stort naturligt indhold af garvesyre (tannin), der opfører sig som en bejdse, når du farver med planterne – fx valnød, eg, fyr, gran, løvefod og rabarber. Plantens indhold af garvesyre har også indflydelse på, hvordan bejdningen med alun og jernvitriol påvirker farveresultatet. Jernvitriol-bejdse giver mørkere resultater, hvis plantematerialet har et naturligt indhold af garvesyre.

Det vand, du farver i, indeholder en større eller mindre mængde af mineraler, der ligeledes fungerer som naturlige bejdser. Læs om vand side 36.

Tilstedeværelsen af de naturlige bejdser kan påvirke farverne, mere end du har planlagt, og er ofte årsagen til, at dine farveresultater bliver forskellige.

Plantesuppe

Mængden af planter i forhold til den mængde garn, du senere vil farve, har betydning for farvens styrke. Mængden af vand har ikke samme betydning, men det har til gengæld vandets kvalitet. Læs om vand side 36. Du kan altså sagtens bruge mere eller mindre plantemateriale end det, der er angivet i opskriften uden at ændre på plantesuppens vandmængde.

Du giver plantefarven de bedste betingelser for at udvikle sig ved at lade plantesuppen stå og trække til næste dag. Plantesuppen kan give endnu stærkere farveresultater ved at stå i flere dage.

Det er også muligt at koge planter og garn samtidig. Farverne vil så blive anderledes. Fordelen er, at du sparer tid. Ulempen er, at garnet nemt bliver skjoldet, og at det kan være ret besværligt at få plantedelene ud af garnet.

MÆNGDE AF PLANTEMATERIALE

Du kan sagtens ændre på den mængde plantemateriale, der er angivet i opskriften, men det vil påvirke farvestyrken. Mængden af friske birkeblade til 100 g garn:

Prøver: 1) 400 g. – 2) 200 g. – 3) 100 g. – 4) 50 g.

PLANTE— SUPPE

OPSKRIFT

(til farvning af 100 g garn)
400 g friske planter
eller 200 g tørrede planter
5 l vand

FØRSTE DAG

- 1) Afvej planterne.
- 2) Findel planterne med en grensaks.
- 3) Korn planter og 5 l vand i gryden.
- 4) Opvarm plantesuppen og lad den koge under låg i mindst en time. Rør et par gange undervejs.
- 5) Sluk for gryden og lad plantesuppen stå til næste dag.
- 6) Si plantesuppen.
- 7) Hæld suppen tilbage i gryden, og dit farvebad er klar — se næste side.

FARVE- BAD

OPSKRIFT

100 g garn (tørt og evt. bejdset)

Farvebad (se plantesuppe side 63)

ANDEN DAG

- 1) Læg garnet i blød i en balje med håndvarmt vand. Garnet skal ligge i vandet, indtil det er helt gennemblødt. Du kan hjælpe vandet ind i garnet ved at kramme det forsigtigt.
- 2) Opvarm farvebadet fra første dag (se side 63), så det er håndvarmt.
- 3) Kram forsigtigt vandet ud af garnet og løft det over i farvebadet. Det er vigtigt, at garnet kan bevæge sig frit i gryden, så der ikke opstår skjolder. Til sæt evt. mere vand.
- 4) Opvarm farvebadet til ca. 85 ° og hold temperaturen i mindst en time. Især i starten skal garnet være i bevægelse, så farven fordeler sig jævnt.
- 5) Sluk for gryden og køl langsomt ned. Garnet har godt af at blive i farvebadet, til det er helt nedkølet.
- 6) Løft garnet op, kram det fri for farvevand og skyl det. Hæng garnet til tørre. Læs om efterbehandling side 143.

Farvebad

Det har betydning for holdbarheden, at garnet farves i mindst en time. Hvis du, inden farvetiden er gået, vurderer, at garnet har opnået den ønskede farve, kan du flytte garnet fra farvebadet over i en gryde med rent kogende vand. Kog herefter videre, indtil farvetiden på en time er nået.

Uld kan godt tåle at blive kogt i farvebadet, hvis det bliver varmet langsomt op. Hvis garnet skal flyttes fra et bad til et andet – fx fra balje til gryde – er det vigtigt, at der ikke er stor temperaturforskel.

Genbrug af farvebad

Du kan genbruge dit farvebad på flere måder. Du kan lade garnet blive i farvebadet, køle ned og efterfølgende gentage farvebadet. Farven vil så blive en anelse kraftigere. Eller du kan genbruge farvebadet ved at farve et nyt bundt garn. Det kan du gentage, lige så længe der er farve tilbage i dit farvebad.

Liguster

PLANTE

Liguster (*Ligustrum vulgare*) vokser ofte som hæk i haver og forvildet nær bebyggelse. Bladene er grønne hele året, og busken er nem at klippe i form. Blomsterne er hvidgule, dufter sødt og sidder i en tæt top. Ligusterbærrene er først grønne, men bliver sorte i det sene efterår. Du kan indsamle og farve med liguster hele året.

ANVENDELSE

Farvematerialer: Jeg har farvet med friske blade (med kviste) og med sorte bær indsamlet i december.

Bejdse: Opskrifter side 57-58.

Plantesupper: Opskrift side 63.

Farvebad: Opskrift side 64.

Holdbarhed: Farver næsten ikke. Måske en anelse af de røde nuancer over tid.

PRØVER

- 1) Blade / alun / BV
- 2) Blade / uden bejdse / BV
- 3) Bær / uden bejdse / BV
- 4) Bær / uden bejdse / HV
- 5) Blade / uden bejdse / HV
- 6) Blade / alun / HV
- 7) Bær / alun / HV
- 8) Bær / alun / gråt garn / HV
- 9) Bær / alun / BV
- 10) Bær / alun / gråt garn / BV
- 11) Blade / jernvitriol / HV
- 12) Blade / jernvitriol / BV
- 13) Blade / alun & jernvitriol / BV

Alle garnprøverne er bejdset med alun og farvet med kochenille i samme farvebad.
På side 38 kan du se, hvilke forskellige garnkvaliteter der er farvet på.

FARVNING MED RØDT

Du kan opnå stærke og holdbare røde farver med krap og kochenille. Farvning med krap giver røde og orangerede farveresultater, og kochenille giver magenta farver.

Kochenille

Kochenille er ikke en plante, men en skjoldlus, der lever på kaktus i bl.a. Peru og Mexico. Det er hunlusens skjold, der indeholder det røde farvestof. De tørrede lus kan købes hele eller som pulver. Du skal kun bruge små mængder, da farvestoffet er meget kraftigt.

Når du farver med kochenille, skal du tilsætte vinsten. Vinsten er med til at gøre farvebadet mere surt (se side 37), og farveresultatet bliver mere magenta og mindre lilla.

Farvebadet kan genbruges og farver lysere nuancer for hver farvning (se opskrift side 132). Når du genbruger farvebadet, skal du tilsætte en frisk portion vinsten hver gang. Farvebadet kan også bruges til overfarvning (se side 143).

Krap

Det er krapplantens rødder, der indeholder det røde farvestof. De tørrede, finkelte rødder importeres fra Sydeuropa, hvor vækstbetingelserne er bedre.

Når du farver med krap, er temperaturen vigtig. Hvis du holder temperaturen på ca. 55°, vil farveresultatet blive rødt (se opskrift side 134). Hvis du hæver temperaturen til 85°, vil farven blive brunrød.

Farvebadet kan genbruges mange gange og farver lysere nuancer for hver farvning. Farvebadet kan også bruges til overfarvning (se side 143).

KOCHE-- NILLE

OPSKRIFT

- 100 g garn (tørt og evt. bejdset)
- 10 g kochenille (pulver)
- 10 g vinsten (kaliumhydrogentarttrat)
- 5 l vand

- 1) Læg garnet i blød i en balje med hånd-
varmt vand. Garnet skal ligge i vandet, indtil
det er helt gennemblødt. Du kan hjælpe
vandet ind i garnet ved at kramme det
forsigtigt.
- 2) Kog kochenille og vinsten i 1 l vand i 10 min.
- 3) Fyld nu yderligere 4 l koldt vand i gryden.
- 4) Kram forsigtigt vandet ud af garnet og løft
det over i farvebadet. Det er vigtigt, at gar-
net kan bevæge sig frit i gryden, så der ikke
opstår skjolder.
- 5) Opvarm farvebadet til ca. 85° og hold
temperaturen i mindst en time. Især i starten
skal garnet være i bevægelse, så farven
fordeler sig jævnt.
- 6) Sluk for gryden og køl langsomt ned. Garnet
har godt af at blive i farvebadet, til det er
helt nedkølet.
- 7) Løft garnet op, kram det fri for farvevand
og skyl det. Hæng garnet til tørre. Læs om
efterbehandling side 143.

Kochenille

ANVENDELSE

Farvematerialer: De tørrede kochenillelus
købes hele eller som pulver. Kochenille
kaldes også for cochenille.

Bejdse: Opskrifter side 57-58.

Plantesuppe: Nej.

Farvebad: Opskrift på modsatte side.

Farvebadet er genbrugt til prøve 2-4,

6-8, 10-11 og 13-14. Husk at tilsætte

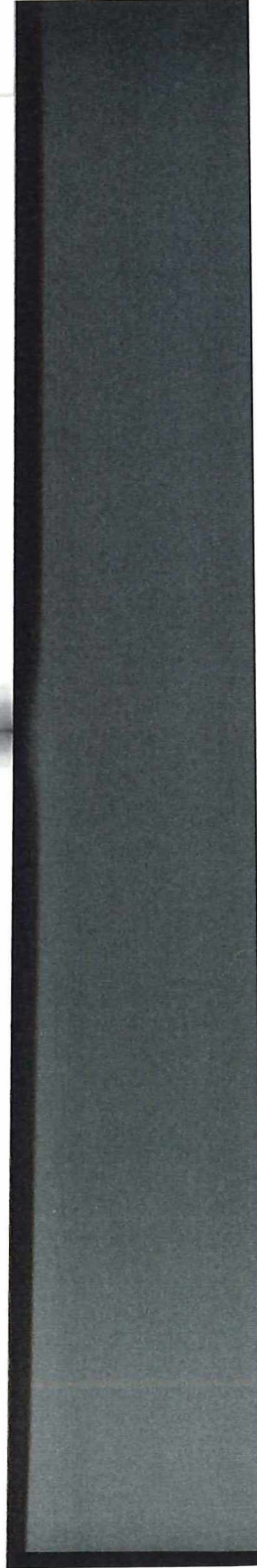
ny vinsten, hver gang du genbruger

farvebadet.

Holdbarhed: Meget lysægtel

PRØVER

- 1) Kochenille / alun / BV
- 2) Kochenille / alun / 2. bad / BV
- 3) Kochenille / alun / 3. bad / BV
- 4) Kochenille / alun / 4. bad / BV
- 5) Kochenille / uden bejdse / BV
- 6) Kochenille / uden bejdse / 2. bad / BV
- 7) Kochenille / uden bejdse / 3. bad / BV
- 8) Kochenille / uden bejdse / 4. bad / BV
- 9) Kochenille / alun / HV
- 10) Kochenille / alun / 2. bad / HV
- 11) Kochenille / alun / 3. bad / HV
- 12) Kochenille / uden bejdse / HV
- 13) Kochenille / uden bejdse / 2. bad / HV
- 14) Kochenille / uden bejdse / 3. bad / HV

KRAP

OPSKRIFT

100 g krap (findelt)
6 l vand

100 g garn (tørt og evt. bejdset)

FØRSTE DAG

- 1) Fyld krap i en vaskepose eller direkte i gryden og overhæld med 6 l håndvarmt vand. Lad farvebadet stå til næste dag.

ANDEN DAG

- 2) Læg garnet i blød i en bolle med håndvarmt vand. Garnet skal ligge i vandet, indtil det er helt gennemblødt. Du kan hjælpe vandet ind i garnet ved at kramme det forsigtigt.
- 3) Opvarm farvebadet fra første dag, så det er håndvarmt. Vaskeposen med krap skal blive i farvebadet under hele farvningen.
- 4) Kram forsigtigt vandet ud af garnet og løft det over i farvebadet. Det er vigtigt, at garnet kan bevæge sig frit i gryden, så der ikke opstår skjolder. Til sæt evt. mere vand.
- 5) Opvarm farvebadet til ca. 55° og hold temperaturen i mindst en time. Især i starten skal garnet være i bevægelse, så farven fordeles sig jævnt.
- 6) Suk for gryden og køl langsomt ned. Garnet har godt af at blive i farvebadet, til det er helt nedkølet.
- 7) Løft garnet op, kram det fri for farvevand og skyl det. Hæng garnet til tørre. Læs om efterbehandling side 143.

Krap

ANVENDELSE

Farvemateriale: Krap/kraprod (*Rubia tinctorum*) købes tørret og findelt.

Bejdse: Opskrifter side 57–58.

Plantesuppe: Nej.

Farvebad: Opskrift på modsatte side.

Farvebadet er genbrugt til prøve 3–6, 8–10, 12–13 og 15–16. Prøve 1 er farvet med 200 g krap til 100 g garn.

Holdbarhed: Meget lysceget!

PRØVER

- 1) Krap 200 g / alun / BV
- 2) Krap / alun / BV
- 3) Krap / alun / 2. bad / BV
- 4) Krap / alun / 3. bad / BV
- 5) Krap / alun / 4. bad / BV
- 6) Krap / alun / 5. bad / BV
- 7) Krap / uden bejdse / BV
- 8) Krap / uden bejdse / 2. bad / BV
- 9) Krap / uden bejdse / 4. bad / BV
- 10) Krap / uden bejdse / 5. bad / BV
- 11) Krap / alun / HV
- 12) Krap / alun / 2. bad / HV
- 13) Krap / alun / 3. bad / HV
- 14) Krap / uden bejdse / HV
- 15) Krap / uden bejdse / 2. bad / HV
- 16) Krap / uden bejdse / 3. bad / HV

VASK

DU SKAL BRUGE

Vand
Udvaskemiddel
Eddike

- 1) Fyld en balje med håndvarmt vand (30-35°) og en passende mængde udvaskemiddel.
- 2) Vask forsigtigt det plantefarvede garn. Vask et bundt ad gangen.
- 3) Skyl garnet grundigt i håndvarmt vand. Skift vand og skyl indtil al overskudsfarve og sæbe er skyllet ud.
- 4) Til sidst skylles garnet i eddikesurt vand – ca. 1 dl husholdningseddike til 5 l vand.
- 5) Vandet krammes ud af garnet, og du kan bringe orden i garbundet ved at ryste det. Hvis du er uhelders, kan du slynge garnet rundt i luften et par gange.
- 6) Til sidst hænges garnet til tørre i skygge et luftigt sted. Du kan bruge et tørrestativ eller et kasteskaft mellem to stole. Garnet tørrer hurtigere, hvis det vendes undervejs.